

Граматичні аспекти перекладу в курсі поглибленого вивчення англійської мови

Вінницький національний технічний університет

Анотація: В роботі розглядаються особливості викладання граматичних аспектів перекладу в групах поглибленого вивчення англійської мови у немовних ЗВО України.

Ключові слова: теорія перекладу, граматичні конструкції, компонентний аналіз.

Abstract: In the given paper peculiarities of teaching grammar aspects of translation within the advanced English course framework at the non-linguistic Universities of Ukraine.

Key words: theory of translation, grammar structures, componential analysis.

На сучасному етапі розвитку суспільства комунікативні методи панують у загальній та більшості спеціальних методик навчання іноземних мов, що є цілком природним в умовах глобалізації. Максимально утилітарний підхід до вивчення граматичних форм, мінімум лінгвістичної термінології, зосередженість на мовленнєвих моделях, адекватних способах передачі комунікативних інтенцій, характерні для цих методик, є цілком виправданими [1, с.8]. Проте вимоги до підготовки таких фахівців, як технічні перекладачі, референти тощо, підготовка яких успішно здійснюється в багатьох технічних університетах України, є значно вищими, а отже, глибоке вивчення граматичної структури мови стає необхідною і незамінною умовою успішного формування відповідної професійної компетентності. Проникнення в граматичний лад іноземної мови, свідоме розуміння його специфіки найефективніше може бути здійснено у порівнянні іншомовної граматичної структури зі структурами рідної мови студента. Вкрай важливим є послідовне співставлення структур і граматичних конструкцій, визначення подібностей і розбіжностей між окремими елементами, а також – системами в цілому [2, р.107]. Почасти доцільним є зазначення способів передачі граматичних та лексичних значень іншомовних конструкцій засобами рідної мови і навпаки.

На складність і неоднозначність граматичного боку перекладу одним із перших звернув увагу Я.Рецкер, визнаний корифей теорії перекладу. У 1963 році він писав: «При переводе... любые грамматические эквиваленты могут оказаться непригодными, то есть соответствия грамматических форм и синтаксических конструкций могут быть отброшены из-за несоответствия структуре более крупного синтаксического целого. Особенно важно учитывать синтаксическую сторону перевода там, где у автора грамматические средства использованы в стилистических целях» [3, с.45].

Сучасні дослідження глибинних структур, ССЦ, прагматичного синтаксису підтверджують важливість цього висновку і також мусять бути долучені до вивчення, оскільки синтаксичні трансформації у перекладі можуть мати вирішальне значення [4, с.17].

Вивчення граматичних аспектів перекладу вбачається доцільним по завершенню курсу нормативної практичної граматики англійської мови на початку курсу теорії та практики перекладу. На нашу думку, невеликий спецкурс (обсягом 28 – 30 годин) має включати лекції, семінари та виконання й аналіз оригінального тексту на українську мову. Метою такого спецкурсу можна визначити як з'ясування способів передачі ряду релевантних англійських форм і конструкцій на українську мову та обґрунтування певних перекладацьких еквівалентів, встановлення регулярних відповідностей, закономірностей та лінгвістичних універсалій. Досягнення такої освітньої мети передбачає детальний аналіз специфіки мовного явища, яке вивчається, його місця в системі англійської мови, визначення усього комплексу значень, особливостей вживання, включаючи прагмалінгвістичні.

Встановлення способу передачі певної форми чи граматичної конструкції відбувається на основі глибокого вивчення її сутності – це не вузьке зіставлення двох форм або двох конструкцій чи явищ, а визначення їх місця в парадигмі української та англійської мов. З іншого боку, текстовий аналіз, аналіз перекладів, у свою чергу, забезпечують об'єктивний матеріал для усвідомлення гомо- та гетерогенних рис.

Вибір форм і конструкцій до розгляду не є випадковим. Вивченню підлягають ті граматичні форми, конструкції та явища, які, по-перше, не мають прямих повних чи неповних еквівалентів, і, по-друге, реалізують для передачі не одну певну форму, не один відповідник, а різні через полісемантичність і залежно від контексту. Таким чином, перед студентом постає загальна лінгвістична проблема системних зв'язків на граматики-семантичному рівні: синонімія, полісемія і контекст.

До прикладу, граматична категорія детермінованості іменника, що реалізуються в англійській мові через артикль, безперечно, має бути прийнята до розгляду, адже, по-перше, в українській мові така форма відсутня, а по-друге, вона значною мірою залежить від контекста, причому існують інші способи актуалізації категорії визначеності/невизначеності. І навпаки, категорія числа іменника в англійській мові не варта розгляду в плані практичного перекладу, оскільки форми її реалізації однозначні і мають прямі еквіваленти в українській мові.

На погляд автора, матеріалом для вивчення граматичних аспектів англо-українського перекладу доцільно визначити такі граматичні явища сучасної англійської мови: 1) дієслівні часові форми (окремо варто виділити способи передачі майбутньої дії); 2) умовний спосіб дієслова; 3) пасивний стан (зокрема, в науково-технічному дискурсі); 4) артикль; 5) інфінітивні звороти; 6) безособові конструкції; 7) інверсія.

Вивчення граматичних аспектів перекладу в теоретичному і практичному вимірі поглиблює знання структури мови майбутніх перекладачів і допомагає навчитися аналізувати складну мовну конструкцію, бачити її місце в системі мови, що беззастережно є свідченням сформованості фахової компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Celce-Murcia M. Teaching English as a Second or Foreign Language /Marianne Celce-Murcia. – Heinle &Heinle Publishers, 2001. – 567 p.
2. Nida E. Componential Analysis of Meaning / Eugene Nida – The Hague – Paris: Moton, 1975. – 269 p.
3. Рецкер Я.И. Плагиат или самостоятельный перевод? / Я.И.Рецкер – Тетради переводчика. – 1963. – с.42-64.
4. Вихованець І.Р. Синтаксис знахідного відмінка в сучасній українській літературній мові/ І.Р.Вихованець. – Київ: Наукова думка. – 2017 . – 270 с.

Степанова Ірина Сергіївна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри іноземних мов Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, stepanova_is@i.ua

Stepanova Iryna Serhiivna, Candidate of Philology, Associate Professor at Foreign Languages Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia